

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA
GYERMEKVÉDELMI ÉS GYÁMÜGYI FŐOSZTÁLY

GYAKRAN ISMÉTELT KÉRDÉSEK
A HÁTRÁNYOS (HH), HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZET (HHH)
MEGÁLLAPÍTÁSÁRÓL ÉS A KAPCSOLÓDÓ KEDVEZMÉNYEKRŐL

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet (a továbbiakban: HH, HHH) megállapításával kapcsolatos anyagi- és eljárásjogi kérdések

Amennyiben a szülő a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapítása iránti eljárás során nem kéri a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítását (a B lapot nem tölti ki), hiánypótlásra kell-e felhívni az ügyfelet?

Mivel erre irányuló kérelem hiányában a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítására eljárás nem indul, hiánypótlási felhívásnak nincs helye, azonban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapítását kérelmező, illetve már abban részesülő ügyfelek figyelmét fel kell hívni a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megváltozott szabályaira és a kérelmezés lehetőségére.

2013. szeptember 1-jétől csak az új nyomtatványok használata jogszabályszerű, melynek oka az is, hogy az új nyomtatvány esetében a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítására irányuló kérelem űrlapja ugyanazon nyomtatvány részét képezi, így nem fordulhat elő, hogy a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítására irányuló kérelem nyomtatványa nem jut el a kérelmezőkhöz.

Az ügyfél esetében a kérelem időpontjában fennálló adatok és körülmények figyelembevételével csak a HH fennállását lehetett megállapítani. Az ügyfél jogosultsági feltételeiben történő változás miatt egy hónap múlva kéri a HHH státusz megállapítását, mivel aktív korúak ellátására vált jogosulttá, vagy a munkaügyi központnál megszerzi a szükséges nyilvántartási időt. Amennyiben megfelel a HHH feltételeknek, az újabb kérelem benyújtásának napjától megállapítható-e a HHH státusz?

Igen. E tekintetben irányadó, hogy a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítására irányuló eljárás kérelemre indul, vagyis a jogosultsági feltételekben történő változás alapján történő ismételt kérelmezés megalapozza a halmozottan hátrányos helyzet megállapítására irányuló eljárást, melynek során a halmozottan hátrányos helyzet – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 67/A. § (4) bekezdésével összhangban – az újabb kérelem benyújtásának napjától állapítható meg. E napig az ügyfél – korábbi, kedvezően elbírált kérelme alapján – hátrányos helyzetűnek minősül.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapításakor még kiskorúak voltak a gyermekek, most a HH-HHH-s kérelem benyújtásakor már van köztük nagykorú is. Ha a nagykorúvá vált gyermek saját jogán kérelmezi a HH vagy HHH-s helyzete megállapítását, kell-e a korábbi gyermekvédelmi határozatot módosítani, vagy az a jogosultsági idő végéig változatlan marad?

A Gyvt. 19. § (2) bekezdése, valamint 20. § (1)-(2) bekezdései értelmében a nagykorúvá vált gyermek a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre csak akkor jogosult, ha a jogszabályban foglaltak szerinti tanulói vagy hallgatói jogviszonya fennáll. A Gyvt. 20. § (3) bekezdése értelmében a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot a gyámhatóság – hivatalból vagy kérelemre – abban az esetben vizsgálja felül, ha a megállapított jogosultság időtartama alatt a jogosultsági feltételekben változás következett be. A jogosultat nagykorúvá válásának időpontjában e jogosultsági feltétel igazolására fel kell hívni. Amennyiben a jogosultsági feltételeknek a továbbiakban is megfelel, részére a HH-HHH – a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot megállapító határozat módosítása nélkül, az abban foglalt végső időpontig – megállapítható, ha annak feltételei is fennállnak. Amennyiben viszont a nagykorúvá vált gyermek a Gyvt. 20. § (2) bekezdése szerinti feltételnek nem felel meg, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát meg kell szüntetni.

Nagykorúvá vált gyermek esetén is a szülők nyilatkoznak az iskolai végzettségről?

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 83/A. § (2) a) pontja a nagykorúvá vált gyermek esetében is a szülő önkéntes adatszolgáltatására alapozza az alacsony iskolai végzettség fennállását.

A kérelmező szülő nem azon a lakcímen él és lakik, ahol az állandó lakcíme van. A környezettanulmányt melyik lakás vonatkozásában készítjük el?

A Gyvt. 67/A. § (1) c) pontja értelmében a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása során *a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei* vizsgálандók, a környezettanulmányt tehát a gyermek tényleges lakóhelyén kell elvégezni. Az illetékesség egyértelműsítése érdekében azonban javasoljuk a törvényes képviselő felhívását a tényleges lakóhelyre legalább tartózkodási helyként történő bejelentkezésre.

Kell környezettanulmányt készíteni abban az esetben, ha a településen köztudomású, hogy a kérelmező igen jó lakás- és életkörülmények között él?

A Gyer. 83/A. § (2) c) pontja értelmében a környezettanulmány elvégzése – amennyiben a gyermek lakóhelye a településre vonatkozó integrált városfejlesztési stratégia szegregátum meghatározásának nem felel meg, vagy ilyen dokumentum nem áll rendelkezésre – kötelező bizonyítási eszköz, tehát nem lehet tőle eltekinteni.

A kérelem B lapján az iskolai végzettségről szóló nyilatkozat nem egyértelmű, nem derül ki, hogy azért nem írja alá a szülők egyike, mert magasabb az iskolai végzettsége, vagy csupán „elfelejtette”. A kérelemben azonban mindkét szülő szerepel közös háztartásban élőként. Küldjük-e vissza hiánypótlásra, vagy nyilatkoztassuk külön az iskolai végzettségéről?

Az eljáró hatóság feladata a tényállás tisztázása. Ennek keretében bármilyen, a közigazgatási eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CLX. törvény (a továbbiakban: Ket.) által meghatározott eljárási cselekményt lefolytathat, így megfelelő bizonyítási eszköz lehet az ügyfél nyilatkozattételre való felhívása, illetve a hiánypótlás is.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapítása iránti kérelemhez tett szülői nyilatkozatoknak egyezni kell-e a most benyújtott kérelemben foglaltakkal, akár az egyedülállóságról, akár az iskolai végzettségről van szó?

Amennyiben a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása iránti kérelemhez tett nyilatkozatok tartalma a már megállapított rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság feltételeinek tekintetében érdemi változásra utal, akkor a Gyvt. 20. § (3) bekezdését kell alkalmazni, melynek értelmében a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot a gyámhatóság – hivatalból vagy kérelemre – abban az esetben vizsgálja felül, ha a megállapított jogosultság időtartama alatt a jogosultsági feltételekben változás következett be.

A kérelmező szülő vagy szülők a HH vagy HHH iránti kérelem benyújtásakor úgy nyilatkoznak, hogy legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik/nek, viszont az aktív korúak ellátásának megállapításához csatolta a magasabb (érettségi, szakmunkás) iskolai végzettségről szóló bizonyítvány másolatát. Melyiket fogadjuk el?

A Gyer. 83/A. § (2) a) pontja a szülő iskolai végzettségének megállapítását önkéntes adatszolgáltatásra alapozza, azonban ez nem zárja ki, hogy a hatóság a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 2. § (3) és 50. § (5) bekezdéseinek megfelelően a Gyer. által kötelezően előírt bizonyítási eszköz (a szülő nyilatkozata) igénybevétele mellett – tekintettel a fennálló ellentmondásra – a tényállás tisztázása érdekében a bizonyítási eszköz szabad megválasztásának lehetőségével éljen, így a rendelkezésére álló magasabb iskolai végzettségről szóló bizonyítvány figyelembe vételével járjon el.

Az ügyfél fenti, rosszhiszemű nyilatkozattétele kapcsán az eljáró hatóság a Ket. szabályainak megfelelően saját hatáskörében szankcionálhat.

Akinek az aktív korúak ellátása közfoglalkoztatás miatt – Start-munka vagy hosszabb távú közmunka – szünetel, a szünetelés időtartama alatt alacsony foglalkoztatottságának minősül-e?

Az aktív korúak ellátásának közfoglalkoztatás miatti szünetelése esetén az érintett az aktív korúak ellátásának továbbra is jogosultja, mely a Gyvt. 67/A. § (1) b) pontja szerint megfelel az alacsony foglalkoztatottság feltételének.

A munkaügyi központ olyan hatósági bizonyítványt állít ki, mely szerint az ügyfél „... napját megelőző 24 hónapon belül álláskereső, összesen nap időtartamban nyilvántartásunkban szerepel. A fenti nyilvántartási idő keresőtevékenység miatt összesen ... nap időtartamban szünetelt.” Kérdés tehát, hogy a 16 hónap számítása során a szünetelési időszakot ki kell-e vonni az összesen nyilvántartott időből? A HH, HHH státusz elbírálása során az álláskereső nyilvántartott személynek minősül-e, amikor a nyilvántartási idő szünetel?

A Gyvt. 67/A. § (1) b) pontja értelmében alacsony foglalkoztatottságú a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy. A 16 hónapos időszak tehát objektív feltétel, számítását kizárólag a naptári napok alapján kell elvégezni.

A nyilvántartás szüneteltetésre a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ft.) 54. § (14a) bekezdése értelmében olyan esetekben kerül sor, amikor az álláskereső aktív munkahelykereső tevékenysége szünetel, foglalkoztatási helyzete (legalább ideiglenesen) rendezettnek tekinthető, vagyis a szüneteltetés időszakában nem tekinthető alacsony foglalkoztatottságúnak, így ezen időszakot a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet elbírálásakor nem szabad figyelembe venni.

Ha valakinek megállapításra kerül a HHH státusz, de időközben a szülő elhelyezkedik, keresőtevékenységet végez, az aktív korúak ellátása megszüntetésre kerül, felül kell-e vizsgálni a jogosultságot és meg kell-e szüntetni, ha nem felel meg a feltételeknek?

A Gyvt. 67/A. § (3)-(4) bekezdései értelmében a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság időtartamára kerül megállapításra. A jogszabály a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet tekintetében a jogosultsági feltételek fennállását kizárólag a kérelem benyújtásának időpontjára nézve rendeli vizsgálni. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megszűnésének megállapítására, vagy megszüntetésére, így álláspontunk szerint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény jogosultsági időtartamon belül történő megszüntetése, a nevelésbe vettek és utógondozói ellátásban részesülők vonatkozásában pedig az ellátás megszűnése, megszüntetése esetén kerülhet sor.

A szülő egyedülállóként adja be a kérelmét, holott a népszámlálás nyilvántartás adatai szerint házas (vagy elvált) a családi állapota. Elfogadhatjuk-e egyedülállóként?

Mivel a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság fennállásához kötött, a Gyer. 65. § (3) bekezdését kell alapul venni, melynek értelmében a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylése szempontjából egyedülálló az a személy, aki hajadon, nőilen, özvegy, elvált, házastársától külön él és nincs élettársa. A tényleges családi állapot megállapításához a környezettanulmány is bizonyítási eszköz lehet.

Mi a teendő, ha a gyermekjóléti szolgálat által elvégzett környezettanulmány végén levő javaslattal a jegyző nem ért egyet?

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása, így a jogosultsági feltételeket megalapozó bizonyítékok beszerzése és mérlegelése a jegyző hatásköre, így amennyiben az erre felkért gyermekjóléti szolgálat javaslatával nem ért egyet, a jegyzőnek saját hatáskörében kell – ismételten – elvégeznie a környezettanulmányt.

Megállapítható-e a gyermek elégtelen lakáskörülménye, ha a gyermek lakóhelye magasabb komfortfokozatú, de ennek ellenőre az egészséges fejlődéshez szükséges feltételeket egyéb okból nem biztosítja?

A Gyvt. 67/A. § (1) c) pontjában foglaltak szerint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítását megalapozó körülmény *a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált városfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.* Ennek megfelelően tehát az elégtelen – a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges feltételeket korlátozottan biztosító – lakáskörülmények fennállását (környezettanulmány alapján) abban az esetben is meg lehet állapítani, ha egyébként a lakás a fenti rendelkezésben foglaltnál magasabb komfortfokozatú (de pl. túlszűfolt vagy nagyon rossz állapotú).

A HH-HHH-hoz kapcsolódó kedvezményekre vonatkozó kérdések

Amennyiben valaki 2013. augusztus 31-én HH vagy HHH státuszúnak minősült, de az új feltételek szerint már nem, mi a teendő, ha az iskola vagy a szülő igazolást kér a gyermek státuszáról? Adható-e ki hatósági bizonyítvány az augusztus 31-én fennálló HH vagy HHH státuszról, vagy minden esetben ki kell küldeni kérelemnyomtatványt a szülőknek? A jegyzői adatszolgáltatás során HH-nak és HHH-nak lehet-e tekinteni azokat a gyerekeket, akiknek a változás előtt a státusza HH vagy HHH volt, vagy mindenkit felül kell vizsgálni?

A Gyvt. 161/Q. § (1) bekezdése szerint: *„A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók részére a 2013. augusztus 31-én hatályos rendelkezések szerint biztosított kedvezményeket, támogatásokat a 2013/2014. nevelési évben, tanévben változatlan feltételek mellett kell nyújtani.”*

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése alapján: *„Azok a tanulók, akik hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetük alapján 2013. szeptember 1-jén az Arany János Tehetséggondozó Programban, az Arany János Kollégiumi Programban vagy az Arany János Kollégiumi-Szakiskolai Programban, az Útravaló Ösztöndíjprogramban, óvodai fejlesztő programban, képességkibontakoztató és integrációs felkészítésben vesznek részt vagy ezek bármelyikére felvételt nyertek, az óvodai kötelezettség vagy a tankötelezettség befejezéséig a 2013. augusztus 31-én hatályos szabályok szerint minősülnek hátrányos helyzetűnek, illetve halmozottan hátrányos helyzetűnek.”*

Fenti rendelkezéseket figyelembe véve a 2013. szeptember 1-től hatályba lépett változás nem jelenti a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet mindenkit érintő, automatikus felülvizsgálatát, hiszen azok részére, akik 2013. augusztus 31-én hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetükre tekintettel kedvezményezettek voltak – a biztosított kedvezmény típusától függően – legalább a 2013/2014. nevelési évben, tanévben, illetve óvodai vagy tankötelezettségük befejezéséig a kapcsolódó kedvezményeket továbbra is biztosítani kell. Az oktatási intézmény ezen esetekben nem követelheti a szülőtől a 2013. szeptember 1-jétől hatályos szabályozásnak megfelelő HH-HHH fennállását igazoló döntés csatolását.

A 2013. augusztus 31-én fennálló hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetet a megállapítására vonatkozó, akkor érvényes dokumentumok – a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményről hozott jogerős határozat, illetve a halmozottan hátrányos helyzet megállapításának dokumentuma (nyilatkozat) – igazolják, melyek a szülő hozzájárulása esetén a nevelési-oktatási intézményben is rendelkezésre állnak. A szülő ezek alapján érvényesítheti a Gyvt. 161/Q. §-ban foglalt kedvezményeket a 2013/2014. tanévre.

A jegyzői adatszolgáltatás a 2013. október 1-én rendelkezésre álló, a 2013. augusztus 31-én és a 2013. október 1-én hatályos határozatok és nyilatkozatok szerint képzett adatok alapján történik.

Amennyiben valaki augusztus 31-én HH vagy HHH státuszú volt, a szülő kérelmezi az új jogszabályok alapján a státusz megállapítását és a jegyző határozatban elutasítja, mert már nem minősül annak, akkor hogyan érvényesítheti a 161/Q. §-ban foglalt kedvezményeket a 2013/2014. tanévre?

Az augusztus 31-én fennálló, a korábbi szabályok szerint megállapított hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság időtartamáig, az általa biztosított kedvezmények, támogatások pedig a Gyvt. 161/Q. § (1) bekezdés szerint a 2013/2014. tanév végéig, illetve a Gyvt. 161/Q. § (2) bekezdésben szabályozott esetekben az óvodai kötelezettség vagy a tankötelezettség végéig fennállnak.

Minden esetben továbbítani kell-e a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetet megállapító határozatot az óvoda, iskola felé vagy csak szülői kérés esetén?

A határozatot minden esetben továbbítani kell a bölcsőde, a nevelési-oktatási, illetve felsőoktatási intézmény felé. A települési önkormányzat jegyzője a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállását megállapító határozatát a határozat jogerőre emelkedését követő öt napon belül tájékoztatásul megküldi annak a bölcsődének, nevelési-oktatási vagy felsőoktatási intézménynek, ahol a gyermek bölcsődei ellátásban részesül, vagy amellyel a gyermek (nagykorúvá vált gyermek) óvodai, tanulói vagy hallgatói jogviszonyban áll. (Gyer. 83/A. § (6) bek.)

Budapest, 2013. december ¹³ „.....”

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
dr. Kecskés Péter
főosztályvezető

